

DOI: 10.31866/2410-1311.40.2022.269382
УДК 008:719] (477.65)

КУЛЬТУРНА СПАДЩИНА КІРОВОГРАДСЬКОЇ ОБЛАСТІ: СУЧАСНИЙ СТАН І ПРОБЛЕМИ АКТУАЛІЗАЦІЇ

Осієвська Юлія Сергіївна

Аспірантка,

ORCID: 0000-0003-1941-5874, e-mail: yuli.yakovenko242424@gmail.com,
Київський національний університет культури і мистецтва,
вул. Є. Коновальця, 36, Київ, Україна, 01133

Для цитування:

Осієвська, Ю.С. (2022). Культурна спадщина Кіровоградської області: сучасний стан і проблеми актуалізації. *Питання культурології*, (40), 242-253. doi: <https://doi.org/10.31866/2410-1311.40.2022.269382>.

Анотація

Мета статті — проаналізувати сучасний стан культурної спадщини на Кіровоградщині та виявити можливі проблеми, пов'язані з її подальшою актуалізацією з огляду на особливості історико-культурного ландшафту області. Методологія дослідження ґрунтується на діалогічній парадигмі, згідно з якою діалог є важливим механізмом реалізації культуротворчої функції культурної спадщини та ефективним компонентом розвитку сучасної культури й соціуму; культурологічному підході, що дав змогу виявити евристичний потенціал культурної спадщини області як об'єкта проєктної діяльності; методах аналізу і систематизації даних, які допомогли роз'яснити й зрозуміти історико-культурний контекст і сучасний стан об'єктів спадщини. Наукова новизна. У статті вперше розглянуто культурну спадщину Кіровоградщини як актив і ресурс соціокультурного розвитку області на сучасному етапі, а також пов'язані з цим проблеми її актуалізації. Висновки. Виявлено, що на фоні реалізації інноваційних проєктів інтеграції культурної спадщини в багатьох містах у сучасний соціокультурний контекст України, Кіровоградщина поки що зостається слабо представленою в плані залучення об'єктів культурної спадщини до різних проєктів соціокультурного розвитку територій. Доведено, що серед основних проблем, які стоять на заваді її актуалізації та ревіталізації у новітніх умовах, можна виділити наступні: повільна паспортизація об'єктів; нестача фінансування; незадовільний стан автомобільних доріг; нерозвиненість об'єктів рекреаційно-туристичної інфраструктури; погіршення соціальної ситуації через війну; низький рівень розвитку інфраструктури ринку послуг, інформатизації та популяризації серед населення європейських країн; відсутність результатів оцінювання історико-культурного потенціалу області, проєктно-програмного (креативні кластери) супроводу та науково-методичного обґрунтування модернізації культурної спадщини тощо.

Ключові слова: Кіровоградщина; культурна спадщина; актуалізація; інтеграція; збереження; місцеві громади; соціокультурний діалог

Вступ

Питання вивчення й оцінки культурної спадщини у світлі останніх подій (йдеться про широкомасштабне вторгнення Росії на територію України у лютому 2022 р.) залишається надзвичайно актуальним завданням, необхідною й вагомою умовою планування розвитку регіонів, а її захист — одним із пріоритетів Стратегії національної безпеки України. Виходячи з розуміння «культурної спадщини» як комплексу матеріальних і духовних цінностей, створених в минулому, історико-культурних територій, об'єктів та пам'яток, що мають значення для збереження та розвитку самобутності, є частиною національного багатства та одним з вагоміших ресурсів подальшого розвитку країни, суспільства і регіону (Степанов, 2015; Шевченко, 2019), необхідно зосереджуватися в межах культурної політики не лише на діагностиці стану та питань захисту об'єктів спадщини, але й на проблемах і підходах до її актуалізації.

Попри створену в Україні належну законодавчу та нормативно-правову базу, на основі якої регулюється робота держави, органів центральної виконавчої влади та місцевого самоврядування у сфері охорони культурної спадщини, юридичних та фізичних осіб, землекористувачів (зокрема, Закони України «Про охорону культурної спадщини», «Про Загальнодержавну програму збереження та використання об'єктів культурної спадщини», «Про охорону археологічної спадщини», «Про Перелік пам'яток культурної спадщини, що не підлягають приватизації», «Про основи містобудування», «Про планування територій» тощо, а також «Довгострокова стратегія розвитку української культури — стратегія реформ»), проблема «анімації», а відповідно й інтеграції культурної спадщини у сучасний економічний та соціокультурний простір регіону залишається.

З огляду на те, що в Україні набагато більше опрацьована й адаптована проблематика, пов'язана зі збереженням пам'яток, питання їх використання, залучення в сучасне культурне поле поки що залишаються недостатньо розробленими. Основне фінансування традиційно пов'язується з політикою в галузі «збереження» та «музеефікації», натомість розвитку менеджменту культури та культурного підприємництва майже не приділяють належної уваги. Хоча, як наголошують прихильники актуалізації, поширене й офіційно прийняте на міжнародному рівні охоронне трактування культурної спадщини (від різних європейських держав до ЮНЕСКО) виявляється явно недостатнім для її збереження. Нині все частіше лунають заклики про синтез охоронної практики з практикою використання, що повинно гарантувати не лише актуалізацію культурної спадщини, але і її ефективніше збереження.

Якщо звернутися до культурної спадщини Кіровоградщини, то потрібно зазначити, що станом на сьогодні на території області держава обліковує та охороняє 5623 об'єкти культурної спадщини (24 — національного та 5599 — місцевого значення). З них 2574 об'єкти археології, 2161 — історії, 857 — архітектури та містобудування, 26 — монументального мистецтва та 5 — садово-паркового мистецтва. З огляду на це культурний потенціал області поза сумнівом вражає,

однак проблема у тому, що переважна більшість пам'яток і досі залишаються непаспортизованими, а отже, їх «анімація» та актуалізація, розвиток як туристичних й інвестиційно привабливих об'єктів не відповідає потребам сьогодення або взагалі не розглядається. Тому вище окреслена проблема особливо актуальна для цього регіону і потребує на його прикладі детального розгляду.

Питанням використання та актуалізації об'єктів культурної спадщини присвячені роботи Л. Гріффен і О. Титової (2015), де розглянуто теоретико-методичні аспекти використання різних видів нерухомих об'єктів культурної спадщини; Н. Шевченко (2019), що характеризує чинники впливу культурної спадщини на розвиток туристичних дестинацій окремих регіонів; О. Жукової (2019), де розглядаються особливості ревіталізації пам'яток палацово-паркової архітектури в сучасній Україні на прикладі палацово-паркового комплексу Потоцьких-Лянцкоронських-Урбанських; О. Пламенецької, Л. Гнатюк і І. Гуменюк (2019), що аналізують поняття «ревіталізація» та «реновація» в контексті збереження історичних будівель і пам'яток архітектури та ін. Також варто виокремити оглядову довідку за матеріалами преси та інтернету 2019–2020 рр. «Сучасні інноваційні проекти: як працюють мистецькі практики популяризації та переосмислення культурної спадщини України» Національної бібліотеки України ім. Ярослава Мудрого (Лелик, 2021) та збірник матеріалів «Історико-культурний туризм: український та світовий досвід» (Реєнт, 2019), де представлені дослідження на тему використання пам'яток в системі індустрії туризму за кордоном і в Україні, ресурсів і потенційних можливостей розвитку історико-культурного туризму в Україні, туристичних кластерів як інструменту розвитку потенціалу місцевих громад тощо.

Загалом проглядається тенденція до збільшення чисельності досліджень, предметом яких є об'єкти культурної спадщини національного та регіонального значення, позаяк проблема актуалізації потенціалу культурної спадщини Кіровоградщини все ще залишається *terra incognita* (Ковальов, 2001) не лише в туристичному аспекті, але і в межах наукового дискурсу, що і собі мобілізує інтерес дослідників навколо цієї теми.

■ Мета статті

Мета статті — проаналізувати сучасний стан культурної спадщини на Кіровоградщині та виявити можливі проблеми в контексті її подальшої актуалізації з огляду на особливості історико-культурного ландшафту області. Методологія дослідження ґрунтується на діалогічній парадигмі, коли діалог стає найважливішим механізмом розвитку культури та реалізації культуротворчої функції культурної спадщини в унікальних умовах сьогодення, в ролі ефективного механізму розвитку сучасної культури і соціуму. Також у роботі застосовано культурологічний (міждисциплінарний) підхід, що дав змогу виявити евристичний потенціал культурної спадщини Кіровоградщини як об'єкта проектної діяльності, а розробку методик і практик — як можливість актуалізації спадщини в контексті сучасної культури області. Аналіз і систематизація даних сприяли поясненню та розумінню історико-культурного контексту та сучасного стану об'єктів спадщини.

Виклад матеріалу дослідження

Звернувшись до «Стратегії розвитку Кіровоградської області на 2021–2027 роки», затвердженої рішенням облради від 12 березня 2020 р. (№ 743) (2020), бачимо, що область багата на природні та історико-культурні ресурси, які визначають культурний та туристично-рекреаційний потенціал регіону.

Всього на Кіровоградщині нараховують 1599 водотоків загальною довжиною 7233,6 км, з яких дві великі річки — Південний Буг і Дніпро; 8 середніх річок довжиною 784,5 км (Синюха, Велика Вись, Чорний Ташлик, Ятрань, Інгул, Тясмин, Інгулець, Висунь); 1589 малих річок довжиною 6318,4 км. Враховуючи клімат (помірно-континентальний), земельні й лісові ресурси, можна виявити і прорахувати як потенційні можливості для розвитку зеленого туризму, так і додаткові обмеження у розвитку регіону з огляду на тривалі бездошові періоди, виникнення пилових буревіїв, ожеледі, граду, нерівномірний розподіл ресурсів підземних вод, недостатнє комплексне використання лісових ресурсів тощо.

Вищезгадана кількість пам'яток і об'єктів культурної спадщини є досить непоганим показником, проте вже на цьому етапі ми стикаємося з проблемою їхньої паспортизації. Відповідно до останніх оприлюднених даних станом на 1 жовтня 2019 р. «загальна кількість паспортизованих пам'яток культурної спадщини області становить 374 одиниці, або 6,7 % (2016 рік — 3,8 %), від загальної кількості об'єктів культурної спадщини» (На Кіровоградщині паспортизували, 2019). У більшості районів цей показник не перевищує 5 % від загальної кількості об'єктів культурної спадщини. Деяко кращі показники у Новоукраїнському районі (35,2 %), м. Кропивницькому (24,4 %), Дмитрівській сільській раді Знам'янського району і Первозванівській сільській раді Кропивницького району (13,6 %), у Помічнлянській міській раді Добровеличківського району (10 %). Повністю паспортизовані об'єкти у Попельнастівській сільській раді Олександрійського району та Соколівській сільській раді Кропивницького району. Основна проблема — відсутність належного фінансування.

Як зауважують сучасні дослідники (Семенчук, 2012; Харковенко, 2017), досвід радянських пам'яткоохоронців українськими фахівцями був перейнятий фрагментарно: взявши форми обліку, забули розширити інформативність паспорта, що ускладнило не лише процес створення, але й темпи наповнення Державного реєстру нерухомих пам'яток України. Лунають рекомендації щодо запровадження нової форми паспорта пам'ятки, а сам паспорт на об'єкт культурної спадщини з часом замінити на номінаційне дос'є.

Водночас станом на 2020 р. в області нараховували 210 екскурсійно-туристичних маршрутів, стежок спортивно-оздоровчого, етнографічного (фестивального, подієвого), культурно-пізнавального та інших видів туризму. Враховуючи екологічно чисті умови, все більшої популярності на Кіровоградщині набуває «зелений туризм». 45 садиб у 17 районах пропонують сімейний відпочинок, комфортне проживання, народну кухню на базі екологічно чистих продуктів. Серед іншого: дендропарк «Веселі Боковеньки», заснований у 1893 р., заповідник-музей «Хутір Надія» поблизу с. Миколаївка, зелена садиба «Гайдамацька Січ», бази відпочинку «На гачок» і «Хвиля», урочище Монастирище, яке порівнюють зі Стоунхенджем (Бондаренко, 2017).

Тут ми знову наштовхуємось на проблеми, пов'язані з актуалізацією спадщини, серед яких незадовільний стан автомобільних доріг й нерозвиненість об'єктів рекреаційно-туристичної інфраструктури, зокрема готельного господарства, їх невідповідність сучасним міжнародним вимогам. На додачу, і це стосується не лише Кіровоградщини, слід врахувати відсутність політичної стабільності й погіршення соціальної ситуації у зв'язку з війною, відсутність «профільного закону», державних і регіональних програм підтримки розвитку зеленого туризму, низький рівень розвитку інфраструктури ринку послуг, інформатизації і популяризації серед населення європейських країн і обмежений обсяг фінансового, консалтингового та інформаційно-маркетингового забезпечення тощо (Бойко, 2020, с. 63). Тому особливо важливо в межах актуалізації культурної спадщини Кіровоградської області звернути увагу на нормативно-законодавчу базу та удосконалення правового забезпечення розвитку рекреаційних територій, впровадження комплексного управління та удосконалення маркетингової політики у цій сфері, а також створення пільгових умов для юридичних і фізичних осіб, котрі займаються зеленим туризмом.

Чимало архітектурних й інфраструктурних об'єктів Кіровоградщини, зокрема Кіровоградська обласна бібліотека для юнацтва ім. Є. Маланюка, Художньо-меморіальний музей О. О. Осмьоркіна у м. Кропивницькому, Кіровоградський обласний краєзнавчий музей, Кіровоградський академічний обласний український музично-драматичний театр імені М. Л. Кропивницького, Велика Перспективна вулиця у м. Кропивницькому, Кіровоградський обласний художній музей, лікарня у Новомиргороді, побудована меценаткою Г. Дмитрян, усипальниця Раєвських у с. Розумівка Олександрівського району та ін., потребують належної уваги, реставрації та ревіталізації задля кращої інтеграції у новітній соціокультурний простір регіону. Їх функціонування за підтримки держави та об'єднаних територіальних громад в інноваційних спільних проєктах розширить межі їхньої культурної участі та дасть змогу швидко реагувати на потреби місцевої спільноти та виконувати функцію модератора соціокультурного діалогу.

Щодо актуалізації культурних об'єктів області в сучасних умовах, то важливо застосувати різні методи й їх оцінки (просторовий аналіз розміщення об'єктів культурної спадщини на основі показників кількості та щільності; ранжування за їхнім місцем у світовій та українській культурі на підставі комплексного аналізу системи чинників; за інформативністю, пізнавальною цінністю та атрактивністю (видовищністю); контент-аналіз) (Поливач, 2012, с. 49). Чимало методик оцінки було застосовано щодо культурної спадщини багатьох регіонів України, проте Кіровоградщина у цьому плані поки що залишається неопрацьованою, що не лише не сприяє розробці та реалізації регіональної моделі у культурній політиці та прийняттю відповідних ефективних управлінських рішень на різних рівнях, але стоїть на заваді застосуванню сучасних наукових підходів та інноваційних технологій задля використання культурної спадщини області, підвищення її інвестиційної привабливості, зокрема в аспекті культурного туризму.

В межах практики креативних індустрій та популяризації культурної спадщини Кіровоградської області проводяться наступні заходи:

– виставки-ярмарки: виставка-ярмарок в БК ім. Компанійця «Кіровоградщина. Туризм-2007» (Гонзур, 2007); участь Новомиргородського району в VII Всеукраїнській виставці-ярмарку «Українське село запрошує» в Пирогові Київської області (Стоян, 2009) та ін.;

– музейно-туристичні фестивалі: практика проведення Центрально-Українських музейно-туристичних фестивалів, особливо V, на якому Маловисківський район презентував кращі туристичні маршрути — «Церквами Маловисківщини», злинські «Каскади» та зелену садибу «Миролюбівська» (13 травня, 2017); огляд традицій фестивального туризму в краї (Любарський, 2016);

– спортивно-туристичні заходи: 24–25 вересня 2011 р. у лісовому масиві поблизу с. Звенигородка відбулися змагання зі спортивного туризму, присвячені Всесвітньому дню туризму (Ізмайлов, 2011); відкритий кубок з велосипедного туризму туристично-краєзнавчого клубу «Чорнолісся» на початку листопада 2011 р. в м. Знамянка (Александров, 2011); участь команди Добровеличківського району в обласних змаганнях зі спортивного туризму, присвячених 50-річчю розвитку спортивного орієнтування на території України та ін. (Александров, 2013);

– форуми: інтерактивний форум на базі Казавчина на Гайворонщині для обговорення різних туристичних моделей розвитку територій (Коваленко, 2017) тощо.

Орієнтація на підтримку цілісності природної та культурно-екологічної унікальності Кіровоградщини, на послідовну реалізацію програм культурного розвитку її міст, селищ і сіл, з їхнім етнокультурним багатством і інноваційним простором, вписаним у матрицю екологічного світосприйняття місцевих мешканців, враховуючи сучасний стан, є пріоритетним напрямом регіональної культурної політики. Тому стратегія розвитку області трактується нами як процес включення технологічної, комунікаційної та соціально-організаційної інфраструктур у регіональний соціокультурний простір, що дає змогу вважати її інтегративною.

Вироблення такої стратегії пов'язано, зокрема, з розв'язанням проблеми «тиску» традицій на впровадження інновацій за допомогою інтенсивних модернізаційних трансформацій середовища, що загострює соціокультурні суперечності. Для цього потрібно відмовитися від недиференційованого підходу до традиції, як чогось сакрального і непорушного, та перейти до її трактування як механізму дії, що забезпечує акумуляцію, передачу та актуалізацію культури. Це дає змогу культурній традиції охопити весь комплекс культурної спадщини та культурних цінностей, що визнаються регіональною спільнотою важливими, і які вона бажає зберегти та розвивати надалі як основу своєї етнокультурної ідентичності.

У цих умовах одним зі стратегічних напрямів регіональної культурної політики є не лише збереження історико-культурного середовища Кіровоградщини, ядром якої є різноманітна культурна спадщина, але і її активне використання як ресурс розвитку локальних територій. З огляду на це цілком доречними постають заклики щодо необхідності побудови планування місцевого та регіонального розвитку на «розумінні культурних ресурсів як сукупності економічних активів, культурного капіталу регіону» (Френкель, 2017), сприйнятті культурних індустрій

як ефективного механізму соціально-економічного поступу, а також можливості підвищення якості життя та розв'язання різних соціальних проблем в місті чи області (Сирота, 2021).

Зауважимо, що 16 листопада 2020 р. понад 500 фахівців обласних центрів народної творчості, управлiнь і департаментів культури та відділів культури об'єднаних територіальних громад із 16 областей взяли участь в онлайн-воркшопах «Культурна спадщина. Збереження та популяризація в умовах об'єднаних територіальних громад (ОТГ)» (2020) і зійшлися на тому, що культурна спадщина наразі виступає не лише проявом регіональної та локальної культурної ідентичності, але й важливою складовою міжнародного іміджу України, що потребує вироблення нових підходів до культурного розвитку громад через її потенціал. Загалом подібна тенденція відповідає плановому підходу до збереження культурного генофонду людства й кожної окремої країни в межах ООН, переорієнтації культурної політики багатьох країн з моделі асиміляції, з її відмовою від культурних традицій та цінностей, на мультикультурну модель.

■ Висновки

Підсумовуючи, варто зазначити, що реалізація інноваційних проєктів інтеграції культурної спадщини в багатьох містах України у сучасний соціокультурний контекст (Київ, Львів, Рівне, Чернівці, Одеса, Кам'янець-Подільський та ін.) свідчить про тенденцію до переосмислення її ролі в контексті регіональної економіки як активу, капіталу та ресурсу суспільного розвитку і залучення інноваційних технологій. Деякі області, серед яких і Кіровоградщина, поки що залишаються слабо розкритими в плані залучення об'єктів культурної спадщини до різних проєктів соціокультурного розвитку територій. На заваді цьому низка проблем, — повільна паспортизація об'єктів, брак фінансування, незадовільний стан автомобільних доріг, нерозвиненість об'єктів рекреаційно-туристичної інфраструктури, погіршення соціальної ситуації через війну, низький рівень розвитку інфраструктури ринку послуг, інформатизації і популяризації серед населення європейських країн, відсутність результатів оцінювання історико-культурного потенціалу області, проєктно-програмного (креативні кластери) супроводу та науково-методичного обґрунтування модернізації культурної спадщини тощо, — котрі потребують нагального розв'язання. Без цього актуалізація та ревіталізація багатой культурної спадщини Кіровоградщини у новітніх умовах майже безперспективна.

■ Список використаних джерел

- 13 травня. (2017, 17 травня). *Маловисківські вісті*, 1.
- Александров, О. (2011, 19 листопада). А ви так зможете? *Сільське життя (Добровеличківка)*, 8.
- Александров, О. (2013, 7 грудня). Вперед до нових перемог! *Сільське життя (Добровеличківка)*, 8.
- Бойко, В. О. (2020). Сільський зелений туризм в Україні: проблеми та перспективи. *Агросвіт*, 22, 58–65.

- Бондаренко, С. (2017, 12 грудня). Місця «зеленого» туризму в Кіровоградській області: де провести еко вихідні. *UKRAINE IS. Подорожі по Україні*. <https://www.ukraine-is.com/uk/zelenij-turizm-v-kirovogradskij-oblasti-misya-dlya-eko-vixidnix-chi-vidpustki/>
- Гонзур, Ю. (2007, 10 мая). Отдыхаем по-кировоградски! *100-й округ*, 3.
- Гріффен, Л. О., & Титова, О. М. (2015). Використання об'єктів культурної спадщини. *Сіверщина в історії України*, 8, 6–9.
- Жукова, О. (2019). Сучасні практики ревіталізації пам'яток палацово-паркової архітектури (на прикладі палацу Лянцкоронських-Урбанських ХІХ – поч. ХХ ст. в с. Тартаків Львівської обл.). *Вісник Київського національного університету культури і мистецтв. Серія: Музеєзнавство і пам'яткознавство*, 2 (2), 105–113.
- Ізмайлов, С. (2011, 5 жовтня). Відбулися змагання зі спортивного туризму. *Вільне слово*, 8.
- Коваленко, А. (2017, 23 березня). Всі прапори до нас у гості. *Народне слово*, 16.
- Ковальов, В. (2001, 24 квітня). Кіровоградщина туристична: від terra incognita — до землі обітваної (В. Босько, інтерв'юер). *Народне слово*, 4.
- Культурна спадщина: збереження і популяризація. (2020, 16 листопада). *Слово Просвіти*. <http://slovoprosvity.org/2020/11/16/kul-turna-spadshchyna-zberezhennia-i-populiaryzatsiia/>
- Лелик, М. Б. (2021). Сучасні інноваційні проєкти: як працюють мистецькі практики популяризації та переосмислення культурної спадщини України (оглядова довідка за матеріалами преси та інтернету за 2019–2020 рр.). *ДЗК*, 2/3. https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematch_ogliadi/2020/Innova.pdf
- Любарський, Р. (2016, 31 березня). Буде і сало, і «Дика груша». *Народне слово*, 5.
- На Кіровоградщині паспортизували 374 пам'ятки культурної спадщини (2019, 07 листопада). *Novosti.kr.ua. Лише факти. Нічого зайвого*. <http://novosti.kr.ua/2019/11/na-kirovogradshhyni-pasportyzuvaly-374-pamyatky-kulturnoyi-spadshhyny/>
- Пламенецька, О. А., Гнатюк, Л. Р., & Гуменюк, І. І. (2019). Методичні підходи до ревіталізації та реновації історичних будівель (аналіз досвіду). *Теорія і практика дизайну*, 19, 36–56.
- Поливач, К. А. (2012). *Культурна спадщина та її вплив на розвиток регіонів України* [Монографія]. Інститут географії НАН України.
- Реєнт, О. П. (Ред.). (2019, 5 квітня). *Історико-культурний туризм: український та світовий досвід*, Збірник матеріалів Міжнародної наукової конференції. Фоліант.
- Семенчук, А. О. (2012). Паспортизація нерухомих пам'яток та об'єктів історико-культурної спадщини: аналіз форм облікової документації (досвід Радянського Союзу, України та Російської Федерації). *Праці Науково-дослідного інституту пам'яткоохоронних досліджень*, 7, 345–365.
- Сирота, Л. Б. (2021). Культурна сфера та економічний розвиток сучасного міста. *Економіка та суспільство*, 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-9>
- Степанов, В. Ю. (2015). Визначення поняття «культурна спадщина» в культурному просторі України. *Культура України*, 48, 29–39.
- Стоян, Ю. (2009, 16 червня). Новомиргородщина показала себе Україні і світу. *Народне слово*, 1–2.
- Стратегія розвитку Кіровоградської області на 2021-2027 роки* (2020, 12 березня). Затверджено Рішенням Кіровоградської обласної ради № 743. <https://www.>

minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/strategiya-rozvytku-kirovogradskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf

- Френкель, І. (2017, 30 червня). Культурна економіка — розумна стратегія розвитку громад. *LB.ua*. https://lb.ua/blog/iryna_frenkel/370379_kulturna_ekonomika-rozumna.html
- Харковенко, Р. В. (2017). Історіографія дослідження обліку пам'яток культурної спадщини у Науково-дослідному інституті пам'яток охоронних досліджень. *Питання історії науки і техніки*, 3, 62–71.
- Шевченко, Н. О. (2019). Актуалізація культурної спадщини як ресурс модернізації та розвитку сучасних туристичних дестинацій. *Мистецтвознавчі записки*, 35, 49–53.

References

- 13 travnia [May 13]. (2017, May 17). *Malovyskivski visti*, 1 [in Ukrainian].
- Aliksandrov, O. (2011, November 19). A vy tak zmozhete? [Can You Do That?]. *Silske zhyttia (Dobrovelychkivka)*, 8 [in Ukrainian].
- Aliksandrov, O. (2013, December 7). Vpered do novykh peremoh! [Forward to New Victories!]. *Silske zhyttia (Dobrovelychkivka)*, 8 [in Ukrainian].
- Boiko, V. O. (2020). Silski zeleni turyzm v Ukraini: problemy ta perspektyvy [Rural Green Tourism in Ukraine: Problems and Prospects]. *Ahrosvit*, 22, 58–65 [in Ukrainian].
- Bondarenko, S. (2017, December 12). Mistia "zelenoho" turizmu v Kirovohradskii oblasti: de provesty eko vykhidni [Places of "Green" Tourism in the Kirovohrad Oblast: Where to Spend an Eco Weekend]. *UKRAINE IS. Podorozhi po Ukraini*. <https://www.ukraine-is.com/uk/zelenij-turizm-v-kirovogradskij-oblasti-miscya-dlya-eko-vidpustki/> [in Ukrainian].
- Frenkel, I. (2017, June 30). Kulturna ekonomika — rozumna stratehiia rozvytku hromad [Cultural Economy Is a Smart Strategy for Community Development]. *LB.ua*. https://lb.ua/blog/iryna_frenkel/370379_kulturna_ekonomika-rozumna.html [in Ukrainian].
- Gonzur, Iu. (2007, May 10). Otdykhaem po-kirovogradski! [Rest in a Kirovograd Way!]. *100-i okrug*, 3 [in Russian].
- Hriffen, L. O., & Tytova, O. M. (2015). Vykorystannia ob'ektiv kulturnoi spadshchyny [Use of Cultural Heritage Objects]. *Sivershchyna v istorii Ukrainy*, 8, 6–9 [in Ukrainian].
- Izmailov, S. (2011, October 5). Vidbulysia zmahannia zi sportyvnoho turizmu [Sports Tourism Competitions Were Held]. *Vilne slovo*, 8 [in Ukrainian].
- Kharkovenko, R. V. (2017). Istoriohrafiiia doslidzhennia obliku pamiatok kulturnoi spadshchyny u Naukovo-doslidnomu instytuti pamiatkookhoronnykh doslidzen [Historiography of the Study of the Accounting of Cultural Heritage Monuments at the Scientific Research Institute of Monument Preservation Studies]. *Pytannia istorii nauky i tekhniki*, 3, 62–71 [in Ukrainian].
- Kovalenko, A. (2017, March 23). Vsi prapory do nas u hosti [All Flags Are Visiting Us]. *Narodne slovo*, 16 [in Ukrainian].
- Kovalov, V. (2001, April 24). Kirovohradshchyna turystychna: vid terra inkognita — do zemli obitovanoi [Kirovohrad Region Is Touristic: from Terra Incognita to the Promised Land] (V. Bosko, interviewer). *Narodne slovo*, 4 [in Ukrainian].
- Kulturna spadshchyna: zberezhenia i populiaryzatsiia [Cultural Heritage: Preservation and Popularization]. (2020, November 16). *Slovo Prosvity*. <http://slovoprosvity.org/2020/11/16/kul-turna-spadshchyna-zberezhenia-i-populiaryzatsiia/> [in Ukrainian].

- Lelyk, M. B. (2021). Suchasni innovatsiini proiekty: yak pratsuiut mystetski praktyky populiaryzatsii ta pereosmyslennia kulturnoi spadshchyny Ukrainy (ohliadova dovidka za materialamy presy ta internetu za 2019–2020 rr.) [Modern Innovative Projects: How Artistic Practices of Popularization and Reinterpretation of the Cultural Heritage of Ukraine Work (Overview Reference Based on Press and Internet Materials for 2019–2020)]. *DZK*, 2/3. https://nlu.org.ua/storage/files/Infocentr/Tematich_ogliadi/2020/Innova.pdf [in Ukrainian].
- Liubarskyi, R. (2016, March 31). Bude i salo, i “Dyka hrusha” [There Will Be Lard and “Wild Pear”]. *Narodne slovo*, 5 [in Ukrainian].
- Na Kirovohradshchyni pasportyzuvaly 374 pamiatky kulturnoi spadshchyny [In Kirovohrad Oblast, 374 Monuments of Cultural Heritage Were Certified] (2019, November 7, 2019). *Novosti.kr.ua. Lyshe fakty. Nichoho zaivoho*. <http://novosti.kr.ua/2019/11/na-kirovogradshchyni-pasportyzuvaly-374-pamyatky-kulturnoyi-spadshchyny/> [in Ukrainian].
- Plamenetska, O. A., Hnatiuk, L. R., & Humeniuk, I. I. (2019). Metodychni pidkhody do revitalizatsii ta renovatsii istorychnykh budivel (analiz dosvidu) [Methodical Approaches to Revitalization and Renovation of Historical Buildings (Analysis of Experience)]. *Teoriia i praktyka dyzainu*, 19, 36–56 [in Ukrainian].
- Polyvach, K. A. (2012). *Kulturna spadshchyna ta yii vplyv na rozvytok rehioniv Ukrainy* [Cultural Heritage and Its Influence on the Development of the Regions of Ukraine] [Monograph]. Instytut heohrafii NAN Ukrainy [in Ukrainian].
- Reient, O. P. (Ed.). (2019, April 5). *Istoryko-kulturnyi turyzm: ukrainskyi ta svitovyi dosvid* [Historical and Cultural Tourism: Ukrainian and World Experience], Proceedings of the International Scientific Conference. Foliant [in Ukrainian].
- Semenchuk, A. O. (2012). Pasportyzatsiia nerukhomykh pamiatok ta obektiv istoryko-kulturnoi spadshchyny: analiz form oblikovoi dokumentatsii (dosvid Radianskoho Soiuzu, Ukrainy ta Rosiiskoi Federatsii) [Passporting of Immovable Monuments and Objects of Historical and Cultural Heritage: Analysis of Forms of Accounting Documentation (Experience of the Soviet Union, Ukraine and the Russian Federation)]. *Pratsi Naukovo-doslidnogo instytutu pamiatkookhoronnykh doslidzhen*, 7, 345–365 [in Ukrainian].
- Shevchenko, N. O. (2019). Aktualizatsiia kulturnoi spadshchyny yak resurs modernizatsii ta rozvytku suchasnykh turystychnykh destynatsii [Actualization of Cultural Heritage as a Resource for Modernization and Development of Modern Tourist Destinations]. *Notes on art criticism*, 35, 49–53 [in Ukrainian].
- Stepanov, V. Yu. (2015). Vyznachennia poniattia "kulturna spadshchyna" v kulturnomu prostori Ukrainy [Definition of the Concept of "Cultural Heritage" in the Cultural Space of Ukraine]. *Kultura Ukrainy*, 48, 29–39 [in Ukrainian].
- Stoian, Yu. (2009, June 16). Novomyrhorodshchyna pokazala sebe Ukraini i svitu [Novomyrhorodshchyna Showed Itself to Ukraine and the World]. *Narodne slovo*, 1–2 [in Ukrainian].
- Stratehiia rozvytku Kirovohradskoi oblasti na 2021-2027 roky* [Kirovohrad Oblast Development Strategy for 2021-2027]. (2020, March 12). Approved by Kirovograd Regional Council Decision No. 743. <https://www.minregion.gov.ua/wp-content/uploads/2020/12/strategiya-rozvytku-kirovogradskoyi-oblasti-na-2021-2027-roky.pdf> [in Ukrainian].

Syrota, L. B. (2021). Kulturna sfera ta ekonomichniy rozvytok suchasnoho mista [Cultural Sphere and Economic Development of the Modern City]. *Ekonomika ta suspilstvo*, 25. <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-25-9> [in Ukrainian].

Zhukova, O. (2019). Suchasni praktyky revitalizatsii pamiatok palatsovo-parkovoi arkhitektury (na prykladі palatsu Liantskoronskykh-Urbanskykh XIX – poch. XX st. v s. Tartakiv Lvivskoi obl.) [Modern Practices of Revitalization of Monuments of Palace and Park Architecture (On the Example of the Palace of Lyantskoronskyi-Urbanskyi the 19th — Early 20th Centuries in the Village of Tartakiv, Lviv Oblast)]. *Bulletin of Kyiv National University of Culture and Arts Series in Museology and Monumental Studies*, 2 (2), 105–113 [in Ukrainian].

■ CULTURAL HERITAGE OF KIROVOHRAD OBLAST: UPDATING CURRENT STATUS AND ISSUES

■ Yuliia Osiiivska

■ *PhD Student,*

ORCID: 0000-0003-1941-5874, e-mail: yuli.yakovenko242424@gmail.com,

Kyiv National University of Culture and Arts,

Kyiv, Ukraine

■ Abstract

The purpose of the article is to analyse the current situation with the cultural heritage in Kirovohrad Oblast and reveal the possible problems connected with their further updating from the point of peculiarities of historical-cultural landscape of the region. The research methodology is based, firstly, on the dialogue paradigm according to which the dialogue appears as the important mechanism of the culture-forming function of cultural heritage and as an effective mechanism of contemporary culture and society development, secondly, on the cultural approach that makes it possible to reveal a heuristic potential of the regional cultural heritage as the object of project activity and, thirdly, on the methods of analysis and data systematisation that have helped to explain and understand the historical-cultural context and current situation with heritage objects. Scientific novelty. In the article, for the first time, the cultural heritage of Kirovohrad Oblast as the subject of research is considered as an assets and resource of socio-cultural region development on the modern stage and also connected with that updating issues. Conclusions. The author has proved that within innovative projects of integration of cultural heritage in current socio-cultural contexts of Ukraine that take place in many cities, Kirovohrad Oblast is still poorly represented in terms of attracting the objects of cultural heritage to various projects of socio-cultural development of territories. It is proved that among the main problems which prevent its realisation and “revitalisation” in new conditions, can be highlighted the following: slow objects’ certification; lack of funding; unsatisfactory condition of roads; underdevelopment of recreational and tourist infrastructure; deterioration of the social situation due to the war; low level of infrastructure development of the service market, information and popularisation among the population of European countries; lack of results of the assessment of the historical and cultural potential of the region, project and

programme (creative clusters) support and scientific and methodological justification for the modernisation of cultural heritage, etc.

■ **Keywords:** Kirovohrad region; cultural heritage; updating; integration; conservation; local communities; socio-cultural dialogue

This is an open access journal, and all published articles are licensed under a Creative Commons Attribution 4.0.